

הטלית שהצילה

דגל ישראל נבחר כדגלה של התנועה הציונית, כבר בשנת תרנ"ז 1897, על ידי הקונגרס הציוני הראשון בבאזל שוויץ. מדינת ישראל אימצה אותו כדגלה בשנת תש"ח 1948. בדגל מופיעים שני פסים, ובניהם מגן דוד בצבע תכלת על רקע לבן. דגל זה הועדף בגלל הקשר שלו למסורת עם ישראל.

ננסה להעמיק יותר בהבנת המשמעות של הדגל ונתרכז בצבעו ובשני הפסים שלאורכו.

במסורת ישראל יש לצבע התכלת משמעות עמוקה. המדרש מלמדנו "שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד" (במדבר רבה, פרשת במדבר פרשה ד סימן יג)

לרקיע אין צבע, הוא שקוף (גם הים שקוף). האמונה הישראלית היא אמונה באל אחד בלתי נראה, לכן אין זה פלא שתכלת מסמלת גם את כיסא הכבוד, את נוכחות השכינה הלא מוחשית והבלתי נראית בחיינו בפרט, ובעולם בכלל. אין צבע מתאים יותר לדגל ישראל מצבע התכלת.

שני פסי התכלת, משני צדי הדגל מסמלים את היות כל היהודים עם אחד, שמכיל בתוכו אנשים מצבעים שונים ועם דעות שונות. כשכולם מתכנסים ביחד, יש להם רק צבע אחד תכלת – שקוף.

זה גם הצבע החשוב של הטלית וציציותיה, פתיל התכלת. שני הפסים, שיש כמעט על כל טלית, הם המקור של פסי הדגל הישראלי, גם אם מייסדי התנועה הציונית לא התכוונו לכך בהחלטתם. להבנת, לפחות בתת מודע, זה מה שמשך אותם להחלטה זו. תחת כנפי השכינה מתקבץ כל עם ישראל, כמו שהילדים מתקבצים תחת הטלית של אביהם בזמן ברכת הכהנים.

ברצוני לשתף אתכם בנס שאירע לחברי ולי, ולעוד למעלה מעשרים חיילי צה"ל, בזכות הטלית.

חברי ואני משיבות ההסדר הצטרפנו, חודשים ספורים לפני מלחמת יום הכיפורים, לחטיבת המילואים 217, בפיקודו של נתקה ניר, אחד מגיבורי מלחמת ששת הימים..

הפעם הראשונה בה נקראנו אל הדגל הייתה בצהרי יום הכיפורים תשל"ד (אוקט' 1973). הגענו לימ"ח, בו היו מאוחסנים הטנקים, במחנה בית דרס לא רחוק מבאר טוביה, בשעות אחר הצהריים המאוחרות. הגעתי לשם עם דני שטיינברג, חברי לספסל הלימודים בישיבה. הוא היה אמור להיות הנהג בטנק שלנו, אני הייתי אמור להיות הטען קשר. התותחן שלנו לא הגיע כי הוא גויס לפני ראש השנה למשימה אחרת ויצא לשרת כחזן ובעל תוקע לתפילות ימים נוראים, במוצב בבקעת הירדן. בימ"ח פגשנו לראשונה את מפקד הטנק שלנו, מנחם לונץ. שלושתנו התחלנו לעבוד במרץ רב על הכנת הטנק וזיוודו, לקראת המלחמה שעדיין לא הבנו את משמעותה. בנוסף לכך שהיינו רק שלשה במקום ארבעה, התברר כי יש תקלות רבות וציווד בסיסי היה חסר. התקלות עיכבו אותנו, עבדנו במרץ רב (למרות הצום בו היינו) ובהתלהבות גדולה אזרנו כוחות יחד, כדי שהטנק יהיה מוכן כמה שיותר מהר.

לקראת 10 בלילה סיימנו את ההכנות, ובמסגרת האילוצים הטנק היה כביכול מוכן לקרב. לא היה מכשיר תיאום כוונות, היה מחסור בנשק אישי, לא היו משקפות בטנק (למעט פרי-טלסקופ קבוע בעמדת התותחן). מנחם לא קיבל משקפת אישית, מכשיר חיוני למילוי תפקידו כמפקד הטנק וכמי שאמור לזהות את המטרות בעת מגע עם האויב. חיכינו בקוצר רוח להודעה על מוכנותם של המובילים. רק אז בא פעם ראשונה אוכל אל פינו, כל אחד מאתנו קיבל תפוח עץ. הטנק שלנו היה הטנק הראשון בגדוד שהיה מוכן לעלות על המוביל.

לאחר זמן מה העמסנו את הטנק על המוביל ועלינו שלושתנו לאוטובוס, שהיה חלק משיירה. שיירה שהייתה אמורה לקחת אותנו לנקודת המפגש עם המובילים, במרחק של כמה עשרות קילומטרים מתעלת סואץ, אליה היינו אמורים להגיע על הזחלים של הטנק.

התיישבנו במושבי האוטובוס ונרדמנו בישיבה, עייפים, רעבים וממש מותשים. התעוררנו באזור רומני. יצאנו לדרך על גבי הטנקים לכיוון התעלה.

אף אחד באמת לא הבין מה קרה בעשרים וארבע השעות הראשונות של המלחמה. יצאנו לקרב צוות של שלושה, כשמנחם מפקד הטנק אמר לשמש בתפקידו וגם כטען קשר. אני, שהייתי מוסמך גם כתותחן, ישבתי בתא התותחן, והייתי צמוד לפרי-טלסקופ ששימש לנו גם כמכשיר תצפית. לאחר זמן קצר נגלו לעינינו מראות מזעזעים וכלי רכב צהליים פגועים ונטושים (אחר כך התברר לנו שהם נפגעו מיחידות קומנדו מצריות שארבו להם). עדיין לא הבנו את המשמעות עד תום.

המשכנו הלאה והתחלנו להבין שהמצב לא דומה למה שהיה במלחמת ששת הימים.

הגענו למרחק של עשרה קילומטרים מתעלת סואץ, בגזרה הצפונית באזור העיר קנטרה, והגדוד נכנס לחניון לילה.

לפנות בוקר הגדוד קיבל פקודה להתקדם לקראת התעלה ולחתור למגע עם הצבא המצרי, במטרה להשמידו ואולי אף להתקדם מעבר לתעלה (פקודה שהייתה מנותקת לחלוטין מהמציאות). מפקד הגדוד שלנו החליט להתקדם בזהירות. פלוגה ב', הפלוגה שלנו, הובילה את הגדוד. הטנק שלנו היה שייך למחלקה 1 ואנחנו היינו הצוות הצעיר והכינינו שלנו בקשר היה ב1.

מנחם הוביל את המחלקה שהובילה את הפלוגה שהובילה את הגדוד, כך שאנחנו היינו הטנק הקדמי ביותר בגדוד 126 בחטיבה 217.

לאחר שהתקדמנו מספר קילומטרים, שמנו לב שלפנינו, במרחק של למעלה משני קילומטרים, יש תנועה של חיילים רגליים שרצים לכיוון שלנו. מנחם דיווח למפקד הפלוגה והפקודה הייתה לפתוח עליהם באש תותחים ולפגוע בהם.

כמו שצינתי כבר, לא הצלחנו לעשות תיאום כוונות לפני היציאה לקרב - פעולה הכרחית המאפשרת פגיעה - ולכן לא פגענו בהם למרות שכמה וכמה טנקים ירו לעברם. תוך מספר שניות הדמויות הרבות נעלמו. מפקד הפלוגה הורה להגביר ערנות ולפגוע מיידית בכל מי שינסה להתקרב.

לאחר זמן מה הופיעו שתי דמויות מאחורי אחת הדיונות כשהן מניפות דגל לבן. מפקד הפלוגה חש מאוד שמדובר בתרגיל אונאה, וששאר הכוח הרגלי יתקיף אותנו מכיוון בלתי צפוי. הפקודה הייתה לירות גם בשנים שנשאו את הדגל הלבן, כיוון שהיה זה מאוד לא הגיוני שהם כבר נכנעים, למרות שהפגזים פגעו רחוק מהם.

מכיוון שהייתי היחיד שהיה מצויד בכלי תצפית רציני, הצלחתי לזהות שלא מדובר בדגל לבן. על האריג משני צדיו היו שני פסים, ועלה חשש שמדובר בטלית. מיד הזהרתי את מנחם. מנחם קרא ברשת הפלוגתית להפסיק את הירי, כיוון שיתכן ומדובר בחיילי צה"ל המנסים לחבור אלינו. כל הגדוד עצר וחיכה לשניים שהלכו והתקרבו. עתה כבר היה ברור שמדובר בטלית ובשני חיילי צה"ל שנשאו אותה, בתקווה ותפילה שנבין מי הם.

כאשר הם הגיעו לטנק שלנו, הם הציגו את עצמם כשני קצינים בשם: אילן גדרון וגיל אופיר. שניהם הגיעו בערב יום כיפור למעוז מילאנו הפלוגתי, ששכן על גדות התעלה באזור קנטרה, כדי לתגבר אותו גם במחלקת טנקים. הם נלחמו מצהרי יום הכיפורים עם חיילי החטיבה הירושלמית, שאיישו את המוצב כחלק משירות המילואים שלהם, והדפו התקפות של הצבא המצרי. בחצות הלילה של יום ראשון, החליט מפקד המוצב יעקב טרוסטלר, שאין להם כל סיכוי להמשיך ולהחזיק מעמד מול הכוחות העצומים שתקפו אותם ללא הפסקה. יעקב אסף את כל אנשי המעוז והתגבורת, והם יצאו למסע מזרחה כדי לנסות לחבור לכוחות צה"ל. לדרך יצאו למעלה מששים לוחמים. במשך הלילה הם עלו על מארבים מצריים ונאלצו לבוסס בביצות הרבות שהיו באזור. חלק נהרגו, חלק נפצעו, חלק נפל בשבי המצרי. לקראת בוקר נותרו רק מעט יותר מעשרים לוחמים, והשריונרים שבתוכם זיהו את קולות מנועי הטנקים שלנו כמנועי הצנטוריון - שוט קל, שהם הכירו. לכן, הם הציעו לרוץ לקראתנו וכך להינצל מהכוחות המצרים שהיו בעקבותיהם. אנחנו, שלא הבנו מי הם, ירינו עליהם וברוך השם לא פגענו באיש. הם החליטו לתפוש מחסה מאחורי דיונה ולטכס עצה. עופר סלומון, חברי ללימודים

בישיבה התיכונת, ששירת כחייל ישיבת הסדר, נשלח אף הוא למשימת ארגון תפילות ותקיעות בימים הנוראים, במעוז מילאנו. הוא זה הגה את הרעיון להשתמש בטלית כאמצעי זיהוי, שיגרום לנו לחדול אש. אפרים הולנד, איש החטיבה הירושלמית, ששירת כחייל בפלוגה של יענקלה טרוסטלר, ולקח עמו למסע החילוץ את טליתו, נתן אותה לגיל אופיר ולאילן גדרון. גיל ואילן התנדבו למשימה המסוכנת לצאת לקראתנו.

השמחה הייתה עצומה, אילן וגיל יצאו מיד אל החברים שעדיין התחבאו, וקראו להם להגיע אל הטנק שלנו בפיקודו של מנחם לונץ. מנחם ביקש מהשניים לעלות על הטנק וכך התקרבו אליהם יותר. הם ירדו והזעיקו את כל החברים שנותרו - למעלה מעשרים איש. כולם הוזמנו על ידי מנחם לעלות על הטנק. הפצועים הוכנסו לתוך תא הלוחמים. כל השאר ישבו על הצריח והתמסורות, כיבדנו אותם באוכל ובמים. בתוך החבורה זיהיתי מיד את עופר סלומון, חברי שהיה יחף כיוון שנעלי האצבע שנעל ביום כיפור נפלו לו בביצות בהן הם עברו בלילה הנורא.

זכה מנחם ויחד אתו דני ואנכי להציל קבוצה זו ממצב בלתי אפשרי ומסוכן ביותר.

בינתיים הועברה הבשורה לכל הגדוד ולמפקד החטיבה. הפקודה שהגיעה מהפיקוד הייתה להעביר את כולם לתעוז (המוצב העורפי) הקרוב ביותר, יורם. בתעוז זה חיכתה לנו סיירת מטכ"ל שהייתה יכולה ללמוד מהניצולים מה באמת קורה על גדות התעלה. מנחם הוביל את הטנק לכיוון התעוז בנסיעה איטית, כדי שאיש לא ייפגע, ותוך כדי הנסיעה הוא העלה את השאלה: מי מבין השריונרים" שהיו באותו זמן בקורס מט"קים, מוכן להצטרף לטנק שלנו כתותחן? תוך כמה שניות נמצא מתנדב, מנחם גנון. למרות החוויה הקשה שעבר ביומיים האחרונים, למרות שניצל בנס, הוא התנדב להמשיך ולהילחם למען עמו וארצו. לאחר שמסרנו את הניצולים ליחידה שחיכתה להם, הוביל מנחם לונץ מפקדנו את הטנק, הפעם בצוות מלא, חזרה אל הגדוד שהמשיך לחתור למגע עם האויב.

מנחם שוב התייצב עם הטנק המוביל של המחלקה, וממילא של הפלוגה והגדוד שנע מערבה. המשכנו להתקרב לתעלה, מנחם חשוף בצריח ואנכי עומד לידו, מנסה לעזור בתצפית ללא משקפת, מנחם גנון בתא התותחן ודני נוהג בתא הנהג. לפתע מנחם זיהה שני s.u100 כל אחד דו קני, בעמדה מולנו, הוא פקד עלי לרדת פנימה, להכניס פגז לקנה ולעמוד מוכן עם עוד פגז בידיים. מנחם נתן פקודת אש, הפגז הראשון נורה, לא פגענו (הסיבה ברורה) גם המצרים פתחו באש, ארבעה פגזים נורו לעברנו. האחד פגע מימין, השני פגע משמאל, השלישי פגע מלפנים, והרביעי פגע בכיפת המפקד. מנחם לונץ - מפקד הטנק, שהיה כאמור חשוף בצריח במאמץ לזהות את האויב, נהרג מיד מפגיעתו הישירה של הפגז המצרי. אני נפגעי מרסיסים רבים, שחדרו דרך כיפת המפקד, ומדפי הטען שהיו פתוחים. ברוך השם, הרסיסים היו קטנים ולא פגעו במקומות קריטיים. קיבלתי גם מכה חזקה ביותר, כאשר ידי נמחצה בין הפגז למגן התותח, תוך ניסיון להכניס לתותח שלנו את הפגז השני. מנחם גנון התעשת ראשון וצעק לדני הנהג "נהג אחורה מהר" וכך זכה להציל אותנו מפגיעה נוספת.

קיבלנו הוראה לנסוע לתאג"ד בבלוזה (הבסיס הגדול באזור), שם מסרנו את מנחם לונץ הי"ד לחברה קדישא הצבאית. בערב חזרנו לגדוד ושולשתנו שובצנו מחדש בטנקים אחרים.

על התנדבותו והצלת שאר חברי הצוות זכה מנחם גנון לצל"ש בסוף המלחמה.

אילן גדרון נהרג בהמשך המלחמה.

גיל אופיר ממושב נהלל, מגיע כל יום כיפור עם הטלית שנשא כשמנחם הציל אותו ואת חבריו, לבית הכנסת במושב כדי להודות על ההצלה. בתום מלחמת לבנון השנייה, בנו של גיל, קצין השריון, חזר גם הוא בשלום מן המערכה הקשה, ומאז שניהם הולכים בכל יום כיפור לבית הכנסת עטופים בטלית שהצילה.

פגשתי שוב את השם מנחם לונץ, כשם שמתנוסס על שלט הנצחה בבית הכנסת אחדות ישראל, בסמטת בורוכוב בירושלים, שם מונצחים לוחמי המחתרות שנהרגו לפני קום המדינה. לא הבנתי איך יתכן? אחרי מחקר מהיר התברר לי כי מנחם לונץ מפקדי, הלך בדרכו של דודו שנרצח בידי הבריטים במושבה יבנאל, כחבר במחתרת הלח"י.

בין חברי הקבוצה שזכינו להציל היו אנשים שונים, אשכנזים ואנשי יהדות המזרח, בעלי דעות משמאל ובעלי דעות ימניות, דתיים ושאינם מגדירים עצמם כדתיים, אנשי העיר ואנשי ההתיישבות העובדת, ותיקים ועולים חדשים, כולם נלחמו בגבורה כתף אל כתף, וכולם ניצלו בזכות הטלית המאחדת, **הטלית שהצילה.**

